В. С. Александров

(До стодвадцятиріччя з дня народження)

Володимир Степанович Александров, поет і перекладач, автор відомих свого часу оперет «За Неман іду», «Ой, не ходи, Грицю», упорядник альманахів («Складка» 1887, 1892), видавець збірника народних пісень з нотами (1887), народився 3 липня 1825 р. на Харківщині.

Ріс В. Александров серед сільської природи, товаришував з селянськими хлоп'ятами, з ними на різдво колядував, стрибав через вогонь на Купайла і з дитинства знав усі народні звичаї.

Шкільне навчання він розпочав у куп'янській бурсі, згодом перейшов у харківський колегіум, де звернув на себе увагу тим, що перекладав віршами латинських і грецьких авторів. Не закінчивши колегіуму В. Александров вступив у харківський університет на історико-філологічний факультет вільним слухачем. Через рік він однак перейшов на медичний факультет, який і закінчив року 1853. Цього ж року В. Александров починає працювати лікарем у Варшаві де в медичній раді Царства Польського і складає іспити на доктора медицини латинською мовою. Цією ж мовою написав Александров і дисертацію.

Латинської мови Володимир Степанович не кидав до старості. Вже на схилі літ він послав петербурзьким студентам-медикам привітання, свій переклад «Гаудеамус», підписавши: «старий собрат по університету».

З Варшави наприкінці 1859 р. Александров переїхав до Чугуєва.

Люблячи змалку природу, він захопився тут на довгий час ботанікою й зоологією, Це відбилося і на його поезії (теми з рослинного і тваринного епосу). Свої вірші Александров посилав до «Основи». Через якийсь час він перебрався до Харкова на посаду міського лікаря, яку й обіймав 12 років.

Оселився Александров спочатку в передмісті Панасівці (звідсіль і один з його псевдонімів—Панас). Тут він написав свою першу оперету «За Неман іду». Прозідною ідеєю твору є думка про єднання України з Росією. Незабаром Александров написав і другу оперету «Ой, не ходи, Грицю, на вечорниці». Була ще в нього п'єса-жарт «Елена Прекрасная в Трое»—сатира на тодішню харківську міську думу.

На початку 70-х років Александров придбав по Сумському шосе (проти теперішнього медінституту) невеликий шматок землі і збудував хату. Сюди не раз заходили Б. Грінченко, Лисенко, місцеві професори, вчені з Галичини, артисти, народні вчителі і студенти.

Кімнати будинку Александрова скидались на музей. Хазяїн старанно збирав старовинні українські малюнки, портрети українських діячів, відшукуючи їх по старих поміщицьких оселях, горищах, корчмах. Велику кількість зібраних портретів Александров заповідав музеєві української старовини, що пізніш перетворився на музей Слобідської України ім. Сковороди.

Александров брав участь у громадському житті, зокрема в святкуванні нелегальних тоді шевченківських роковин.

Поступово він починав набувати слави людини неблагонадійної. На його альманахи почала насідати цензура. З цього приводу, розсилаючи общіпані нею примірники альманаху своїм приятелям, упорядник приписував:

Чим багаті, тим і раді,
Вибачайте, бога ради,
Треба знать, що за фігура
Для України цензура.

Альманахи Александров упорядковував у Полтаві, куди його на якийсь час переведено. Тут він написав і лібретто для опери «Богдан Хмельницький» (за Гребінкою) полтавського композитора Журавського. Творові цьому, так само як і музиці, цензура не дала ходу і матеріал залишився недрукованим.

29 грудня 1893 р. Александров помер.

Поховано Александрова на міському кладовищі за могилами Кропивницького і Гулака - Артемовського. По смерті Александрова в одній з його записних книжок було знайдено такі вірші:

Володимир Александрів,
Доктор медицини,
Умер (рік, місяць і число)
З тієї самої причини,
З якої всі ті помирають,
Що медицини зовсім і не знають.

«Нехай мені буде така епітафія», — приписав біля віршу Александров. Бажання це було виконано.

Все життя В. Александрова було пройнято любов'ю до літератури і поезії не лише української, але й всесвітньої, в сім'ї його панував справжній культ Гейне, Лермонтова, Міцкевича, він захоплювався античними, біблійними темами.

Широта інтересів, довголітня і сумлінна робота в галузі української літератури дає право залічити Александрова до ряду тих діячів нашої культури, яких тепло і вдячно згадуватимуть нащадки.

Ів. ЄРОФЕЄВ